

Wacław Siwak

Kult maryjny w liturgiach Wschodu i Zachodu

Salvatoris Mater 1/3, 284-286

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W wydawnictwie Ojców Franciszkanów w Niepokalanowie ukazała się książka o. Grzegorza M. Bartosika *Przez Ciebie jaśnieje radość. Kult Maryi w liturgiach Wschodu i Zachodu**, w której Autor ukazuje w ogólnym zarysie bogactwo kultu maryjnego w liturgiach innych Kościołów chrześcijańskich lub też w innych obrządkach Kościoła katolickiego. Polski czytelnik miał już niejednokrotnie okazję zetknąć się z publikacjami tego teologa¹, który studiował mariologię na Papieskich Wydziałach Teologicznych „Marianum” (licencjat - 1990) i „Seraphicum” (doktorat - 1993) w Rzymie, a obecnie jest adiunktem w II katedrze teologii dogmatycznej w ATK w Warszawie.

Starannie wydana książka, z rosyjską *Ikona Maryi o trzech rękach* na okładce, zachęca do lektury. Rozdział I: *Liturgiczne bogactwo Kościołów* (s. 13-17) stanowi jakby wprowadzenie w problematykę zagadnienia, gdzie o. Grzegorz dokonuje metodycznego podziału liturgii Kościołów chrześcijańskich na liturgie i rytury Kościołów Wschodnich oraz rytury Kościoła Zachodniego.

Ks. Wacław Siwak

Kult maryjny w liturgiach Wschodu i Zachodu

SALVATORIS MATER
1(1999) nr 3, 284-286

W liturgiach Wschodu (opierając się na podziale o. Roberta Tafta) wyróżnia:

1) ryt syryjsko-antiocheński:
a) ryt jakobicki; b) ryt maronicki; c) ryt bizantyjski.

2) ryt syro-orientalny (wschodnio-syryjski): a) ryt nestoriański; b) ryt chaldejski; c) ryt malabarski; d) ryt malankarski; e) ryt ormiański.

3) ryt aleksandryjski: a) ryt koptyjski; b) ryt etiopski.

Natomiast w Liturgiach Zachodu z aktualnie istniejących Autor wylicza: 1) ryt rzymski; 2) ryt ambrozjański; 3) ryt mozarabski.

Wyżej przedstawiony podział stanowi klucz ekspozycji materiału pracy, który o. Bartosik rozłożył na dziesięć rozdziałów (II-XI) o podobnej strukturze: i tak najpierw ukazuje zarys historii danej liturgii i wspólnoty kościelnej, a następnie prezentuje miejsce Maryi w kulcie danego obrządku, zwracając w nim uwagę na święta maryjne, obec-

* G. M. BARTOSIK, *Przez Ciebie jaśnieje radość. Kult Maryi w liturgiach Wschodu i Zachodu*, wyd. Ojców Franciszkanów, Niepokalanów 1998, ss. 256.

¹ Liczne artykuły z zakresu mariologii. Publikacje książkowe: *Il contributo della Chiesa polacca all'elaborazione della dottrina mariologica del Concilio Vaticano II. Studio teologico-storico*, Roma 1993; *Z Niej narodził się Jezus. Szkice z mariologii biblijnej*, Niepokalanów 1996.

ność Maryi w celebracji Eucharystii oraz w Liturgii Godzin. Na koniec każdego z rozdziałów dokonuje syntetycznego podsumowania oraz przytacza charakterystyczne fragmenty tekstów liturgicznych.

Całość rozważań na temat kultu Maryi w Liturgiach Wschodu i Zachodu o. Bartosik dopełnia podstawową bibliografią zagadnienia (s. 233-253). W książce znajduje się też *Postowie* (s. 226-227) i *Słownik terminologiczny* (s. 228-232) autorstwa ks. Henryka Paprockiego.

Niewątpliwą zaletą książki jest to, że uzmysławia czytelnikowi istnienie wielu różnorodnych obrządków i tradycji liturgicznych, ukazując zarazem ich różnorodność, cechy charakterystyczne, piękno i bogactwo treści. Gdy dodamy do tego rys historyczny (genezę) Kościoła, w którym istnieje dany obrządek, otrzymujemy wartościowe kompendium wiedzy o innych Kościołach chrześcijańskich. Z lektury książki czytelnik może się również dowiedzieć, że nauka wielu wspólnot kościelnych, którą uważano do niedawna za heretycką (np. Kościoły „monofizyckie”), na podstawie najnowszych badań teologicznych może być uznana za prawowierną (świadczą o tym wspólne deklaracje teologiczne podpisywane przez Papieża i hierarchów tychże wspólnot).

Walorem publikacji jest bardzo duża liczba tekstów źródłowych (chyba 1/2 całości) w niej zamieszczonych, przetłumaczonych na język polski. To ilościowe bogactwo sprawia, że omawianą książkę można traktować jako antologię liturgicznych tekstów maryjnych z obszernymi wstępami. Cieszy fakt, że na naszym teologicznym rynku wydawniczym ukazują się wartościowe zbiory maryjnych tekstów źródłowych (trzeba w tym miejscu wspomnieć nieocenioną serię *Teksty o Matce Bożej*²), które dla jednych stają się źródłem naukowych dociekań, a dla innych pożywną strawą duchową, którą pragną karmić swoją pobożność maryjną.

Lektura książki o. Grzegorza zachęca, aby w pracy teologa (mariologa) dowartościować liturgię jako *locus theologicus*. W czerpaniu idei, konstruowaniu doktryny, szukaniu uzasadnień dla swoich tez teologowie naszego Kościoła zapominają trochę o liturgii - w przeciwieństwie chociażby do teologów z Kościoła prawosławnego³. A przecież w katolickim rozumieniu teorii źródeł teologii liturgia stanowi jedno z ważniejszych *loci theologici*⁴. Wydaje się, że książka *Przez Ciebie jaśniej radość* pozwoli dostrzec w liturgii wartościowe, bogate i inspirujące źródło dla mariologicznych przemyśleń.

² *Teksty o Matce Bożej*, (red.) S. C. NAPIÓRKOWSKI, t. 1-5. 7-9, Niepokalanów 1981-1995.

³ A. KNIATKOWSKI, *Matka Boża w Kościele prawosławnym*, Warszawa 1996.

Bardzo dobrze, że ukazała się tego typu publikacja. Otrzymaliśmy syntetyczne opracowanie zagadnienia obecności Maryi w liturgii chrześcijańskiej. Autor zauważa, że spojrzenie na kult maryjny przez pryzmat liturgii różnych Kościołów chrześcijańskich może stać się bardzo ciekawym i naukowo twórczym zajęciem (choć sam Autor nadaje publikacji charakter bardziej popularny). Niewątpliwie może to poszerzyć nasze horyzonty patrzenia na kult maryjny. Zarazem skłania do podejmowania dalszych studiów nad „mariologią liturgiczną”.

⁴ S. C. NAPIÓRKOWSKI, *Jak uprawiać teologię*, Wrocław 1994, 38. 105-106.